

FASCINANTNA PREOBRAZBA dunajskega Looshausa

Loosova hiša (Looshaus) na Mihaelovem trgu (Michaelerplatz) velja za najpomembnejše delo dunajske moderne. Stoji nasproti enega glavnih vhodov v Hofburg, večstoletno zimsko rezidenco habsburških cesarjev. Habsburška monarhija je propadla zaradi okostenelega konservatizma oziroma zato, ker se ni razvijala v skladu z zahtevami sodobnega časa. Prav te pa se kažejo v briljantnih delih arhitekta Adolfa Loosa, ki veljajo za sinonim moderne arhitekture, dizajna in umetnosti nasploh. Slovita dunajska draguljarska družina Schullin si je s celovito prenovo Looshausa zadala oživiti dediščino znamenitega arhitekta in mu vrniti blišč in sijaj, ki si ga zasluži.

Looshaus na Michaelerplatzu 3 na Dunaju, arhitekturna mojstrovina Adolfa Loosa, stoji kot živi spomenik modernosti in hkrati simbol transformativne moči obnove. Od svojega

veličastnega začetka do let propadanja in uničenja ima Looshaus tako dramatično zgodovino kot arhitekturo, ki jo hrani. Toda stavba je doživela izjemen preporod, ki ji danes daje nov pomen.

O »Sikstinski kapeli dunajske arhitekture«

Sloviti Looshaus je dal zgraditi Leopold Goldman, ki je sprva imel svojo trgovino na dunajskem Grabnu in je med svoje stranke štel številne

imenitne dunajske aristokrate. Pri Goldman & Salatschu so plemeniti gospodje kupovali obleke in spodnje perilo pa tudi opremo za avtomobilске dirke, golf in tenis, jahanje in lov. A ker je prvi prostor postal pretesen, je bil načrt zgraditi celotno hišo iz nič, za delo arhitekta pa je smeli trgovec najel istega človeka, ki je zasnoval že njegov prvi lokal: Adolfa Loosa. A gradnja, ki je trajala od konca leta 1909 do začetka leta 1911, se je sprevrgla v škandal. Ni veliko pomagalo, da je sam Loos na številnih javnih tribunah pogumno zagovarjal svojo »hišno pošast« (citat iz lokalnega časopisa, op. p.), ki je s svojim preprostim, sodobnim

videzom zelo izstopala od preostale dunajske arhitekture. Cesarja Franca Jožefa, ki je prebival v Hofburgu na drugi strani trga, je zmotila fasada stavbe, ki je bila zaznana kot skoraj gola. Loos, ki je težko sklepal kompromise, je bil končno pripravljen nekaj (vendar ne vseh) prednjih oken okrasiti s cvetličnimi lonci ... Dobro stoletje pozneje nas po slovitih stavbi vodi Herbert Schullin, ki si je s svojo družino smelo zadal v »Sikstinski kapeli dunajske arhitekture« ustvariti urarsko in draguljarsko prodajalno in na vsak način ohraniti edinstveno vzdušje, ki ga je tako znotraj kot zunaj oblikoval slavni arhitekt Adolf Loos.

Nadvse kompleksna obnova

Že ob vhodu človeku vzame sapo impozanten portal, pri katerem se za štirimi veličastnimi marmor-

natimi stebri bohoto velika, ukrivljena steklena sprednja stran. A tudi notranjost hiše je vsaj tako zanimiva kot zunanost. Zlasti razkošna je obloga sten in stebrov z mahagonijem, ki je tako kot tudi bogata uporaba ogledal opazna takoj, ko vstopiš. In če se za trenutek ustaviš in ozreš po pritličju, te v hipu prevzame veliko osrednje stopnišče. Po njem se povzpneš v prvo nadstropje, imenovano mezzanin (medetaža), ki ponuja veliko razstavnega prostora in je s 700 kvadratnimi metri površine bistveno večji od pritličja s še 400 kvadratnimi metri. Ob sprehodu skozi imenitno stavbo gospod Schullin razlaga, da je bila prenova izjemno zahtevna, saj je bilo treba vsak korak uskladiti z zahtevnimi spomeniškovarstvenimi zahtevami na eni strani in pričakovanji sodobne urarske industrije na drugi. Prvo-

tna notranjost je bila namreč skozi desetletja precej uničena – začenši z nacisti, ki so tam leta 1938 namestili prodajalno avtomobilov Opel, podrli zunanje stopnišče in odstranili velik del notranjosti. Potem ko je hišo prevzela banka Raiffeisen, se je v 70. letih začela obsežna obnova. Odkriti in restavrirani so bili dragoceni originalni deli, tudi okna in vhodna vrata so bila poustvarjena natančno po originalni Loosovi zasnovi iz hrasta in medenine, tla so rekonstruirali z uporabo originalnih marmornih kosov, eno najbolj spektakularnih del pa je bila gotovo izdelava velikih, ukrivljenih vetrobranskih stekel, za kar je bilo treba najprej najti ustreznega dobavitelja. Z rekonstrukcijo portala se je začela izdelava notranjosti, vključno z vitrinami in stropnimi tramovi, ki jih je izdelalo pet mizar-skih mojstrov. Posebno pozornost

so namenili obnovljenemu steklenemu stropu nad glavnim stopniščem. Še en vrhunec je bila vrnitev postajne ure, ki je bila po več kot 50 letih ponovno odkrita in restavrirana kot zbirateljska najdba.

Izziv, ki mu daleč naokrog ni para

A tudi od tedanje obnove do danes je preteklo kar nekaj desetletij, družina Schullin pa si je zastavila zgodovinski lokaciji povrniti prvoten blišč in sijaj. Čeprav so imeli sprva nagledan le del stavbe, ki so ga želeli najeti in spremeniti v prodajalno, je bilo z lastnikove strani kmalu jasno: ali bo treba vzeti vse ali posel propade. In projekt je bil res monumentalen izziv. A sta Herbertu Schullinu ob strani stala oba sinova, ki sta tudi že vključena v družinski posel, saj si je bilo treba ob rednem delu,

izdelavi lastnih draguljev, prodaji ur in financiranju pridobiti zajetno znanje o stavbi, razviti načrte in zasnovati projekt, preden se je delo sploh začelo. Samo če pomislimo na vse tehnične zahteve, gospod Schullin pa omeni, da so se bančni uslužbenci zaradi ogromnih steklenih oken, ki niso tesnila, pozimi grelci z ventilatorskimi grelci, si lahko predstavljamo stanje pred obnovo. Danes tako za gretje kot dekoracijo ponovno služijo radiatorji, ki jih je oblikoval Loos, katerih ročno izdelani ventili iz medenine so pod kulturno varstveno zaščito, izdeluje pa jih za tisoč petsto evrov po komadu samo še eno podjetje na svetu, ki je na Češkem. Zato ne preseneča, da so iz pokoja poklicali kar nekaj obrtnikov in jih prosili za znanje, za poliranje čudovitega mahagonija pa so poklicali specializiranega mizarja iz avstrijske Koroske. Pri obsežni prenovi je družina Schullin sodelovala s številnimi uglednimi in mednarodno priznanimi strokovnjaki: z bolzanskim arhitektom Petrom Plattnerjem, v stiku pa so bili tudi z znanim Loo-shaus restavratorjem Burkhardtom Rukschciem. Skupaj z zgodovinarji je bil identificiran prvotni olivni ton preproge, obočna stekla v pritličju, ki so jih zamenjali z dovo-

ljenjem spomeniškega urada, so tehtala dve toni, pri čemer je prvo počilo, postprodukcija pa je trajala štiri mesece. Ponosni so tudi na zdaj močno osvetlitev vhodnega prostora: po zaslugi posebne prilogitve luči, ki jo je opravilo specializirano podjetje iz Innsbrucka, originalne svetilke zdaj svetijo navzgor in tako v impozanten prostor vnašajo bistveno več svetlobe kot prej. Dejstvo, da originalne starinske vitrine, v katerih so razstavljene dragocenosti, niso ravno iz neprebojnega stekla, pa lastniki jemljejo precej sproščeno in dodajajo, da se

kupci tako ali tako raje pustijo preseneti vsebini (bolje zavarovanih) predalčnikov. Pritličje je za stranke odprto že od konca novembra, letos pa naj bi kot prodajni prostor zaživela še medetaža. V nekdanji šivalnici nameravajo namestiti urarsko delavnico, v likalnico pa umestiti poseben prostor brez prahu, ki se zahteva pri servisnem pregledovanju ur. Vse to v stavbo prinaša nazaj nekaj veličine davno preteklega časa, hkrati pa tudi tisto pristno ateljejsko vzdušje, ki je bilo značilno za prva leta.

Vrnitev speče lepote

Po ogledu čudovitega poslopja postane jasno, da je bil trud več kot poplačan: rezultat je čudovit, eleganten in umetnostnozgodovinsko pomembnem ambient, ki mu ni para. Celovita obnova pa ni le rešila stavbe same, temveč je tudi poudarila pomen Adolfa Loosa kot enega najpomembnejših arhitektov 20. stoletja. Restavriranje Looshausa je bilo natančno in kompleksno delo, ki je omogočilo ohranitev izvirne arhitekture Adolfa Loosa, hkrati pa rekonstruiralo zgodovinski in funkcionalni značaj stavbe.